

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Marcvlfī Monachi Formvlarvm Libri Dvo

Marculfus <Monachus>

Paris, 1635

Lectori.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10644

LECTORI.

*M*ARCULFI, quem nunc damus, erudite Lector, plures docti viri meminerunt. Sed quis fuerit, & quo tempore vixerit nihil certi ab illis proditum est. Quidam vero in vniuersum circa primam regū nostrorum familiam illius tempora coniecerunt. Adhuc tamen dubium remanebat ex librorum varietate, quibus permulta posterioris ætatis scriptores infarcierant. Verum, exemplar quod nacti sumus, omnium facile optimum, nos amplius dubitare non sinit. Præfixa siquidem ab auctore ipso epistola docet professione monachum, & septuaginta annos natum cum hæc scriberet fuisse. Deinde cum Landerico papæ opus inscribat, facile apparet, Landericum illum Parisiorum episcopum fuisse, qui Chlodoueo Dagoberti filio rege claruit, circa annum æræ Christianæ DCLX. Nulli quippe alij Galliarum episcopi hoc nomine reperiuntur, neque Landerici Parisiësis tempore, neque multis post annis. Tum Papæ nomen omnibus episcopis passim tribui solitum sub prima

regum Francorum dynastia notum est: quod licet sub secunda aliquatenus continuatum sit, rarius certe vsurpatum reperitur. Accedunt & alia certissima cōiectura ex totius libri lectione, quibus permulta occurrūt, quæ vix possunt ad aliud tempus referri, & planè Merouingorum seculum redolent. Quis enim cum Maiorum domus non semel repetitam mentionem aduerterit, non continuo deprehendat eo tempore Marculfum scripsisse, quo Maiores domus vice regia, omnia regni negotia pertractabant, imo verè sub alieni nominis specie imperabāt? quod à Dagoberto cœpisse scriptores notant. Omitto Patritios sæpius nominatos, quos sub Carolinis rarò aut nusquam reperiri à doctis observatum est. Alia sunt infinita indicia quæ cordatus lector facile animadvertet. In qua autem ciuitate Marculfus vixerit, ex qua sit oriundus, aut cuius cœnobij monachus extiterit, nobis planè incòpertum est. Quod si diuinare liceret, suspicarer eum in aliquo Parisiensis diocæsis monasterio regulariter vixisse, cum Landerico Parisiorum antistiti librū suum inscribat. Quicquid sit vtilissimus certè auctor est, & à doctis non frustra expetitus. Nam vt omittam eo sæculo scripsisse cuius pauca nobis hodie supersunt monumenta, sanè permultas docet rerū nostrarum origines, magistratuū & dignitatum munia, Iuris dicendi formam, quæ tum

recepta erat, Ius denique ipsum, quo maiores nostri utebantur clarè ostendit: quando non aliud certius iuris obseruati indicium requiri potest, quàm cuius vsum ex formulis tum vsitatis deprehendimus. Quæ pars nostræ antiquitatis ve inter ceteras fructuosa, ita obscurissima & intacta ferè remansit: quo nomine doctis omnibus & nostri Iuris peritis acceptiorem Marculfum fore confido. Leges quoque veteres, Salicam scilicet, Ribuariam, Alamannicam, Saxoniam, Baiuvaricam & ceteras eiusmodi, quæ à Germanicis gentibus tot sæculis obseruatae sunt, non aliū meliorem habent interpretem. Id ipsum de Caroli Magni, Ludouici Pij & Caroli Calui constitutionibus, seu vt tum dicebant Capitulis, dici potest. Ipse etiam Gregorius Turonēsis, quo digniorem historicum nō habemus, multis locis à Marculfo lucem accipit, & omnino illustratur. Idem & in plerisque mediæ æui scriptoribus obtinet. Quinimò & ad iuris Romani pleniorē cognitionem non parum conferre, adseuerare ausim. Sed commendatitijs in publicum proditurus non eget, qui tot præstantissimorum virorū ingenijs sepè iam commendatus est. Cuiacium dico, Brissonium, & Pitthæos fratres clarissima lumina, qui ex eo per plura immortalibus suis scriptis inserendo, non leuem eius auctoris gustum cæteris dederunt. Desuturos tamen non dubito qui ser-

monis duritiam, & ineptam planè rusticitatem
exhorrescant. Facilis verò defensio est. Nam ab
eo de Latini sermonis peritia edoceri non peti-
mus. Mores illorum temporum etiam sermonis
inculta rusticitas penitus ostendit. Sæculo sanè
infelicissimo vixit, quo omnes disciplinae & lit-
teræ penitus obrutæ & sepultæ erant, adeo quidem
ut qui melioris doctrinæ quid attigissent, veluti
novæ alicuius & pravi opinionis auctores, aut
ut magi & malefici damnarentur. Qua oc-
casionem lectorem monitum velim, ne varijs solœ-
cismis qui sæpius occurrunt offendatur, nec ope-
rarum typographicarum vitio imputet, quam-
quam optimè emendatum esse non equidem præ-
stiterim. Sed meminerit prout in authentico exē-
plari scriptum est ita editum esse: nam si ea omnia
immutanda fuissent, non iam Marculfus sed alius
proditurus auctor videretur. Dubitavi certè
utrum Marculfo, an potius scriptori vitia eius-
modi adscriberem, & vero à scriptoribus per-
multa in eo depravata facile crediderim, sed ita
ferè Marculfum scripsisse haud dubium est, cum
id ipsum in reliquis eiusdem ævi monumentis de-
prehendatur. Atque adeo plura in Gregorio Tu-
ronensi occurrunt, & infinita propè in manu-
scriptis codicibus, quæ ab ijs qui ediderunt immu-
tata sunt. Neque aliter eum scripsisse dubitari
potest, cum historici operis initio id deprecetur:

prius, inquit, veniam legentibus precor, si aut in litteris, aut in syllabis grammaticam artem excessero, de qua ad plene non sum imbutus. Eadem excusatione utitur & Benedictus Leuita in collectionis suae praefatione. Quo fit ut existimem de eo sermonis genere sensisse patres Synodi Turonensis III sub Carolo Magno, cum unumquemque episcopum decreuerunt curam habere ut homilia sanctorum in rusticam Romanam linguam transferreretur, quo facilius possent intelligi. Nam & rustico sermone de miraculis B. Martini libros Gregorium Turonensem scripsisse ipsemet testatur Historiar. lib. v. eandemque excusationem repetit initio libri primi De gloria confessorum: qui nullum argumentum, inquit, in litteris habes, qui nomina discernere nescis: saepius pro masculinis foemina, pro foemininis neutra, & pro neutris masculina commutas, qui ipsas quoque praepositiones, quas nobilium dictatorum obseruare sanxit auctoritas, loco debito plerumque non locas. Nam pro ablatiuis accusatiua, & rursum pro accusatiuis ablatiua ponis. Quae verba ideo adscripsi, quod quis fuerit rusticus sermo graphicè exprimant, & ut facilius Marculfo ignoscatur, qui adhuc infeliciose seculo vixit, nec ut ille fuit melioribus disciplinis eru-

ditus. Nec tamen dubito hoc opus priscis illis sæ-
culis non minore in pretio habitum fuisse, quam
Gnæi Flauij scribæ apud Romanos Legis actio-
nes, adeò rari erant qui de negotijs quamquam
suis scripta conficere & quæ vellent possent fa-
cile litteris mandare. Igitur in huius auctoris
editione non parum laboris in perpurgando, nec
minus curando ne quid temere immutaretur: ea
si quidem quæ scriptorum incuria manifesto ir-
repserant, emendauimus, dubia reliquimus, con-
iecturas tamen nostras & emendationes in No-
tis apposimus. Vnum quidem Marculfi exem-
plar nacti sumus, quod ex ditissima Regum no-
strorum Bibliotheca suppeditauit nobis eruditissi-
mi Viri Nicolai Rigaltij humanitas, sed illud
optimum & præstantissimum: cum & Marculfi
ad Landericum dedicatorem epistolam conti-
neat, & duorum librorum indices seu capitula ab
auctore ipso prænotata: ut planum sit cæteras
formulas quæ illis non continentur, Marculfi
non esse: quod incognitum doctissimis viris im-
posuit, qui librorum vitio quibus omnes formulæ
permixtæ erant, quasi ex Marculfo quæ Marculfi
non erant pleraque laudauerunt. In eo quoque
recensendo vsus sum excerptis quibusdam co-
dicis Pithæani, quæ à doctissimo viro Ioan-
ne Sauarone Aruernorum Præsidente ad me missa
sunt, cui multis nominibus me deuinctum nun-

quã dubitabo profiteri. Secundum porrò Marculfi
librum in Regio exemplari excipiebant formula-
rum capita quædam absque numeris, tum eius-
dem voluminis initio aliæ plures formulæ: qua-
rum hæc erat epigraphe CARTAS SENI-
CAS: cuius nominis interpretatio mihi inco-
gnita est, nec valde laborandum de ea existimo,
cum sit fortassè imperiti scriptoris commentum.
Igitur eas etiam formulas in unum colli-
gavi, & Incerti auctoris Veteres Formu-
las inscripsi: ex quibus quædam sunt eius-
dem ævi cum Marculfo, quædam vero Ca-
rolo Magno imperante proculdubio scriptæ ap-
parent. Adiunximus & alias quæ XLVI. capita
continent, quas ex vetustissimo codice descripse-
rat, & mihi iam pridem communicauerat Iaco-
bus Sirmondus, cuius viri singularis eruditio cum
pari humanitate certat. His ut facilius à cæteris
discernerentur, titulus præfixus est FORMULAE
VETERES SECUNDVM LEGEM RO-
MANAM: quod ideo fecimus, quia ferè omnes
iis scriptæ sint, qui lege Romana uterentur, cum
in his sæpius reperias: Lex Romana expos-
cit, & secundum Legem Romanam: sal-
tem Romana est observatio, quibus tamen non-
nulla barbarici moris admixta videre est. De-
nique cum beneficio doctissimi viri, Caroli Labæi
in manus nostras incidisset vetus Codex, quo ve-

eres quædam Formule continebantur, qui olim
P. Danielis ac demum Iac. Bongarsii fuerat, eas
quoque adiicere visum est, ne quid formularum
desiderari posset. Utere his Lector & fructe.
VALE.